

Н.М. Александрова

УПРАВЛІНСЬКА КУЛЬТУРА МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ЕКОНОМІКИ: ЗМІСТ І СТРУКТУРА

У статті з огляду на переорієнтацію психолого-педагогічної підготовки майбутніх викладачів економіки в економічному університеті на посилення культурологічного складника професійної підготовки обґрунтовано актуальність формування управлінської культури у студентів – майбутніх викладачів економіки.

На основі всебічного аналізу визначень поняття “управлінська культура” з’ясовано, що управлінська культура майбутніх викладачів економіки є інтегральною якісною характеристикою особистості, яка включає комплекс управлінсько-педагогічних компетенцій і є вищим проявом управлінської компетентності викладача. Також детально проаналізовано зміст управлінсько-педагогічних знань, вмінь, ціннісних орієнтацій, здібностей і якостей, що в сукупності становлять управлінсько-педагогічні компетенції майбутнього викладача економіки.

Виокремлено та проаналізовано структурні та функціональні компоненти управлінської культури, які містять мотиваційно-цільовий, ціннісно-смісловий, когнітивний, діяльнісний та особистісно-творчий. Управлінська культура відповідно виконує такі функції: світоглядну, аксіологічну, інформаційну, нормативну, комунікативну, виховну, функцію соціалізації та інтегративну.

Ключові слова: *управлінська культура майбутнього викладача, структурні компоненти управлінської культури, функції культури, психолого-педагогічна підготовка майбутніх викладачів.*

Вступ. Відповідно до Національної стратегії розвитку освіти України та Закону України “Про вищу освіту” (2014 р.) одним із пріоритетних напрямів державної політики у XXI ст. є підготовка висококваліфікованих педагогічних кадрів, які здатні до творчої управлінсько-педагогічної діяльності, збереження та примноження моральних, культурних, наукових і професійних цінностей, професійного саморозвитку та вдосконалення.

Це зумовлено тим, що на сьогодні конкурентоспроможним ресурсом професійної діяльності викладача як управлінця і організатора навчального процесу стає його загальна і управлінська культура, яка забезпечує особистісний і професійний розвиток, органічне поєднання освітньої, наукової та інноваційної діяльності, вихід за межі, визначені стандартами. Важливість зосередження педагогічних зусиль на вирішенні завдань формування управлінської культури у студентів економічного університету визначається також тим, що контекстний характер навчання у вищому навчальному закладі дає змогу сформувати управлінську компетентність, яка не втрачатиме актуальності в подальшому житті і майбутній професійній діяльності особистості та відповідатиме вимогам, що висуваються до неї.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Аналіз наукових джерел

© Н.М. Александрова, 2015

свідчить про те, що в сучасній педагогічній науці існують об'єктивні передумови для дослідження проблеми формування управлінської культури майбутніх викладачів економіки в економічному університеті. У дослідженнях вітчизняних і зарубіжних науковців зосереджено увагу на формуванні управлінської культури фахівців різних галузей: керівників навчально-виховних закладів як менеджерів освіти (З. Багірова, Л. Васильченко, С. Королюк); учителів як майбутніх менеджерів освіти (А. Губа, М. Кононенко); майбутніх педагогів (Л. Азарова, Т. Горюнова, І. Кузнецова, Н. Тамарська); керівників дошкільної освіти (Т. Пономаренко); менеджерів (О. Єршова, Ю. Клоков); керівників організацій (лідерів) (А. Залезнік (A. Zaleznik), С. Калашнікова, Ф. Лавітца (F. Lavitsa), В. Майборода; фахівців соціальної сфери (О. Поздняков); державних службовців (В. Луговий, І. Мяготіна, Ж. Таланова, О. Ярковой).

Формулювання мети статті. Мета статті полягає в обґрунтуванні змісту та виокремленні структурних і функціональних компонентів управлінської культури студентів – майбутніх викладачів економіки.

Виклад основного матеріалу. Огляд вітчизняної та зарубіжної літератури щодо змісту управлінської культури фахівця (державного службовця, менеджера, керівника навчального закладу, соціального працівника) дав змогу констатувати, що управлінська культура розглядається як ефективний управлінський інструмент керівника (Е. Вершигора); сукупність знань, необхідних для реалізації функцій управління службовою діяльністю, вмінь раціонально використовувати положення науки управління при здійсненні організаційних заходів та управлінських операцій (В. Мельник, A. Zaleznik, F. Lavitsa); найважливіший аспект особистісної культури (О. Денищик); творча самореалізація етично-моральних переконань (О. Ярковой, І. Мяготіна); індивідуальна та особистісна характеристика суб'єкта, яка включає знання, вміння та ціннісні орієнтації (Б. Гаєвський, Ю. Клоков, В. Мухін, А. Наумов, Ю. Палеха); показник управлінського досвіду (Н. Нижник, М. Медвідь, В. Цветков, О. Крупчан, С. Дубенко, П. Ткачук, Я. Немировський); вияв загальної культури особистості (І. Зимня); різновид професійної культури керівника (С. Королюк, Л. Васильченко).

На основі всебічного аналізу дисертаційних досліджень з проблеми формування управлінської культури педагога (вчителя) встановлено, що під управлінською культурою педагога науковці розуміють цілісне утворення, яке виявляється у здатності педагога на відповідному рівні самореалізації здійснювати педагогічне управління (Т. Горюнова); складник фахової компетентності особистості педагога (В. Мельник); інтегративну динамічну якість особистості педагога (вчителя), яка детермінує його готовність до здійснення управління на всіх рівнях та поєднує знання, вміння і ціннісні орієнтації (Л. Азарова, М. Кононенко, Н. Тамарська); динамічне системне особистісне утворення, яке містить педагогічні цінності, спеціальні компетенції і способи самореалізації педагога у професійній діяльності і спілкуванні (А. Губа).

Узагальнення розробок учених дало змогу виробити авторський підхід до трактування поняття “*управлінська культура майбутнього викладача економіки*” як інтегральної якісної характеристики особистості, яка містить комплекс управлінсько-педагогічних компетенцій (управлінсько-педагогічні знання, вміння, ціннісні орієнтації, здібності і якості) і є вищим проявом управлінської компетентності викладача, а

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ

також мірою та способом творчої реалізації його особистості в процесі управління навчанням студентів. Оволодіння управлінською культурою стане для майбутніх викладачів чинником удосконалення й ефективності управління навчальним процесом.

Методологічні характеристики управлінської культури як складника професійно-педагогічної культури викладача дають можливість розглядати її крізь аксіологічний (ціннісні орієнтації); гносеологічний або інформаційний (управлінські знання) та операціональний аспекти (вміння й навички здійснення управлінської діяльності).

Особистісно зорієнтований підхід до аналізу професійних характеристик викладача як суб'єкта управління навчальним процесом та узагальнення позицій дослідників щодо визначення сутності і структури управлінської культури майбутнього фахівця дозволили нам виокремити такі компоненти: *мотиваційно-цільовий, ціннісно-смысловий, когнітивний, діяльнісний та особистісно-творчий*.

Мотиваційно-цільовий компонент управлінської культури майбутнього викладача передбачає наявність у нього системи особистісно-професійних мотивів, норм, які є певним орієнтиром для нього в процесі його психолого-педагогічної підготовки в економічному університеті, подальшій професійній діяльності, а також міжособистісних відносинах. Ми поділяємо думку А. Губи, що “мотиви виступають внутрішньою умовою подальшого вдосконалення особистості, стимулятором її ціннісних орієнтацій, інтелектуальних, емоційно-вольових процесів та забезпечують сталість професійних поглядів” [2, с.184]. Мотиви, як зазначає автор, дозволяють зрозуміти, заради чого людина виконує певні дії, поводить себе у той чи інший спосіб.

Однією з характерних особливостей професійних мотивів майбутнього викладача, на наше переконання, є те, що вони дозволяють розкрити його творчий потенціал і здібності, а також істотно впливають на його всебічний і гармонійний розвиток. Ми погоджуємося з деякими дослідниками (А. Губа, А. Маслоу), що в основі професійних мотивів особистості лежать її духовні потреби, адже саме у “професійній діяльності людина формує і задовольняє велику гаму інтелектуальних, морально-вольових, естетичних та інших духовних потреб” [2, с. 185].

У нашому дослідженні ми зосередили увагу на мотивах навчальної діяльності студентів – майбутніх викладачів. Мотивація навчальної діяльності є складною багаторівневою неоднорідною системою спонукань, що включає мотиви, у ролі яких можуть виступати потреби, інтереси, установки, емоції, норми, цінності та ідеали, тому можна говорити про полімотивованість цієї діяльності і водночас про наявність домінуючих мотивів у її структурі. Мотиви навчання можна розглядати як ставлення тих, хто навчається, до предмета діяльності, їхню спрямованість на цю діяльність. У практиці навчання мотиви поєднуються у групи за спрямованістю і змістом:

- *соціальні*: широкі соціальні мотиви (обов'язок, відповідальність за власні вчинки, розуміння соціальної значущості навчання, значимість і престижність майбутньої педагогічної діяльності в суспільстві; можливість власного реального внеску в розвиток і підвищення якості вітчизняної освіти; можливості для особистісного і професійного розвитку та самовдосконалення); позиційні мотиви (підвищення власного соціального статусу, отримання певної посади у майбутньому, визнання з боку

оточення); мотиви соціальної співпраці (орієнтація на різні способи взаємодії з оточуючими людьми);

- *пізнавальні* (орієнтація на ерудицію, розширення власного кругозору та світогляду, задоволення від самого процесу навчання та його результатів, орієнтація на способи оволодіння новими знаннями);

- *особистісні*: мотиви саморозвитку і самовдосконалення (прагнення до оволодіння новими знаннями, інформацією; бажання змінити особистісні та інтелектуальні якості); самоствердження (орієнтація на високу оцінку та самооцінку власної особистості; бажання самореалізації і розвитку особистісного творчого потенціалу; орієнтація на реалізацію власних потреб щодо особистісного і професійного вдосконалення); досягнення (прагнення успіху у різних формах життєдіяльності, підвищення рівня власних можливостей) [6].

Найбільш узагальненою формою ставлення людини до професії є її професійна спрямованість. У науковій літературі професійну спрямованість розглядають як сукупність мотиваційних утворень (інтереси, потреби, схильність, стремління), що пов'язані з професійною діяльністю та задоволення від неї (Т. Дубовицька); інтерес до професії і схильність займатися нею (А. Губа); якість особистості, яка характеризується стійким інтересом до професії та готовність відповідально виконувати свої педагогічні обов'язки та функції (А. Черних); стійке, усвідомлене, активно-дійове ставлення до педагогічної діяльності (Є. Науменко).

Ми розглядаємо професійну спрямованість майбутнього викладача як сукупність мотиваційних утворень, що викликає його емоційно-ціннісне ставлення до набуття професії “викладач економіки”, яке визначається його уявленнями про цілі та мотиви майбутньої педагогічної діяльності. На наше переконання, професійна спрямованість майбутнього викладача дозволяє йому отримувати задоволення від навчання у процесі психолого-педагогічної підготовки.

Творчий характер педагогічної діяльності викладача, її соціальна значущість, можливість самоствердження, самореалізації детермінують виокремлення *ціннісно-смислового компоненту* управлінської культури майбутніх викладачів, який охоплює ієрархію професійно-особистісних ціннісних орієнтацій (сімейні, матеріальні, духовні, професійні): цінність свободи й самостійність прийняття професійних рішень; цінність довіри до оточуючих; цінність розвитку позитивних якостей особистості; цінності, які відтворюють загальноприйняті норми і правила професійної поведінки; життєва позиція як ціннісна категорія; цінність професійної діяльності і компетентності як викладача; трансляція життєвого, пізнавального та професійного досвіду як цінності; власний внесок у становлення та розвиток студентів. Визнання важливості таких цінностей, їх оцінка та особистісне сприйняття дозволяють викладачу успішно організовувати і керувати навчальним процесом з метою досягнення освітньої мети. Обираючи шляхи реалізації цілей управлінсько-педагогічної діяльності, викладач формує свою професійну стратегію, зміст якої становить розвиток інтелектуально-творчого потенціалу студентів та власного професійно-особистісного рівня [8, с. 149].

Професійні цінності викладача формуються крізь призму особистісно-педагогічних ціннісних орієнтацій професійної діяльності, серед яких дослідники виокремлюють цінності:

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ

- пов'язані з усвідомленням своєї ролі у соціальній і професійній сферах;
- сприяють задоволенню потреб у спілкуванні;
- орієнтовані на саморозвиток творчої індивідуальності і сприяють самореалізації;
- дають можливість задовольнити прагматичні потреби [5, с. 117].

Суб'єктивна актуалізація тих чи інших цінностей у культурному середовищі пов'язана з виникненням реальних потреб особистості у конкретній життєвій ситуації. Ці потреби задовольняються особистістю в межах ціннісних уявлень у тому чи іншому культурному середовищі, з якою ідентифікує себе особистість. Таким чином, можемо припустити, що викладач реалізує свої потреби в управлінні навчальним процесом шляхом актуалізації управлінських цінностей у професійно-педагогічній діяльності.

Професійно значущі цінності зумовлюють не лише ціннісне ставлення викладача до своєї праці, а й є джерело мотивації поведінки та діяльності особистості. Ми погоджуємося з думкою І. Зязюна, що найголовніше у професійній діяльності викладача — потенціал його цінностей [3, с.204]. Зважаючи на це, до вищих професійних цінностей майбутнього викладача економіки можна віднести прагнення студентів утримувати професійну рівновагу між матеріальними, духовними і професійними цінностями, розвивати і вдосконалювати управлінські знання, вміння й навички як професійні цінності, створювати власну ієрархію особистісно-професійних цінностей у професії, а також професійних взаєминах, цінувати і дотримуватися професійної культури.

На основі аналізу дослідження О. Видри “Розвиток психологічної культури майбутніх вчителів трудового навчання” у змісті ціннісно-сміслового компоненту ми визначимо ті прагнення, які детермінують зміст професійно-особистісних ціннісних орієнтацій, а саме прагнення: усвідомлювати професійні управлінські знання як цінності, рефлексії, культурного, конструктивного, професійного педагогічного спілкування; гармонійного саморозвитку; самоаналізу, самопізнання особистості; творчого використання професійних управлінських знань; прагнення творчості; управлінська спрямованість; гуманістична спрямованість особистості викладача управлінця, прагнення любові, конструктивності професійної діяльності, відповідальності; інтелектуальні прагнення [1]. Зазначені прагнення можуть реалізуватися в навчальному процесі шляхом продуктивного планування свого часу з урахуванням умов і своїх фізичних, інтелектуальних, психологічних можливостей; виконання своїх обов'язків, обіцянок, дотриманні свого слова; доведення справ до кінця; ставлення адекватних цілей і вимог до себе та власної навчальної діяльності.

Когнітивний компонент УК майбутнього викладача передбачає наявність у нього знань з теорії і практики навчання та управління цим процесом. Спробуємо відповісти на запитання, якими знаннями має оволодіти майбутній викладач економіки, щоб його можна було охарактеризувати як викладача з високою управлінською культурою.

Майбутній викладач не зможе успішно розв'язувати професійні завдання, якщо не матиме необхідних знань про предмет своєї діяльності, способи, засоби і прийоми творчого розв'язання завдань. Культура і духовність особистості створюється, фор-

мується середовищем і закріплюється через знання, які вважають основою культури, тим фундаментом, на якому будується духовність людини. Отже, УК майбутніх викладачів передусім має базуватися на системі відповідних знань, які становлять основу його дидактико-управлінської компетентності (В. Бондар).

На основі аналізу наукових джерел та узагальнення практичного досвіду професійної підготовки майбутніх викладачів у вищих навчальних закладах ми виокремлюємо такі види знань: методологічні, теоретико-методичні та технологічні. Вважаємо, що зміст підготовки студентів — майбутніх викладачів економіки до професійно-педагогічної діяльності має містити саме ці знання. Зумовлено це тим, що в сучасних швидкоплинних умовах викладач зобов'язаний не тільки систематично поповнювати й оновлювати свій арсенал знань, а й здійснювати активну творчу науково-дослідницьку діяльність. Рівень методологічних знань впливає на формування у викладача теоретичного мислення, що виявляється в упорядкованому творчому пошуку, чіткості формулювання завдань і цілей, обґрунтованості висновків.

Управлінські знання відтворюють сутність управлінських процесів, психологію управління, методологію та теорію управління, сучасні теорії і концепції управління навчальним процесом, основи освітнього менеджменту.

З огляду на функціональний характер діяльності викладача у структурі його управлінської культури ми виокремлюємо *діяльнісний компонент* (способи й прийоми управління навчальним процесом, які сприяють вирішенню специфічних педагогічних завдань та реалізації викладачем основних управлінських функцій). Для цього майбутній викладач має оволодіти вміннями управляти процесом навчання.

На підставі аналізу літератури (С. Вершловський, Л. Васильченко, А. Губа, С. Корольок, І. Ісаєв) ми виокремили такі дидактико-управлінські вміння, які забезпечують ефективність й успішність управління викладачем навчально-виховним процесом: діагностико-прогностичні, мотиваційно-стимулювальні, організаційно-регулятивні, контроль-аналітичні.

Виокремлення *особистісно-творчого компоненту* управлінської культури майбутнього викладача дає можливість розглядати управління навчальним процесом як творчий вид діяльності, який потребує від нього особистісних якостей та здібностей його як управлінця. Якості особистості — це ті властивості, які формуються впродовж усього життя людини, ґрунтуються на атрибутах і рисах особистості та мають різний ступінь вияву залежно від умов та ситуацій прояву [4, с. 123]. Творчий характер управлінської діяльності викладача зумовлює особливий стиль мислення, який синтезує пізнавальні, емоційні, вольові і мотиваційні якості особистості.

Відтак, до основних професійно-особистісних якостей викладача ми відносимо: пізнавальні здібності (уважність, працездатність, критичне мислення, виразність мови); емоційні якості (емоційний інтелект, емоційна експресія, асертивність, повага людської гідності, емпатія); вольові якості (самостійність, наполегливість, цілеспрямованість, організованість, рішучість, сміливість, професійна чесність, вимогливість до себе та інших, самовіддача в роботі); самооцінка (адекватна, завищена, занижена) та рівень домагань особистості (прагнення до успіху, прагнення до уникнення невдач); якості особистості, які мають прояв у міжособистісних відносинах (впевненість у собі, скептицизм, поступливість, комунікативна толерантність, чуйність);

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ

досвід особистості (загальножиттєві та професійно важливі знання, вміння, навички, мовленнєві, організаторські та комунікативні вміння) (за В. Козаковим) [4].

Крім структурних компонентів управлінської культури викладача притаманний функціональний склад. Культура як соціальне явище виконує певні функції, тобто своє призначення і свою роль. Усвідомлення студентом призначення своєї діяльності та ставлення до неї пов'язане не тільки з предметом і мотивацією діяльності, але й зі способами її реалізації. Функції забезпечують реалізацію управлінської культури, їх виокремлення розкриває її процесуальну сторону. Кожна функція відображає різноманітність вирішення викладачем освітньо-виховних завдань.

Виходячи зі специфіки діяльності викладача, можливостей його творчої само-реалізації, виокремлюємо такі функції управлінської культури: світоглядна, аксіологічна, інформаційна, нормативна, комунікативна, виховна, функція соціалізації та інтегративна [7].

Світоглядна функція спрямована на формування системи професійних поглядів на процес управління навчальним процесом, забезпечення цілісного уявлення та аналізу викладачем педагогічних явищ, процесів, власної діяльності на основі системи знань та ціннісних орієнтацій. Вона сприяє вивченню, усвідомленню та аналізу своїх психолого-педагогічних особливостей, власного досвіду та рівня культури. Ця функція реалізується у процесі оволодіння майбутнім викладачем управлінсько-педагогічними компетенціями та ціннісними відносинами.

Аксіологічна функція має прояв у тому, що управлінська культура створює певний ціннісний простір, який характеризується гуманістичними та демократичними нормами. Вона спрямована на засвоєння студентами професійних цінностей, націлених на формування активного ставлення студентів до професії педагога, оточуючих, тих культурних багатств, які є основою духовної культури особистості, визнання людини як найвищої цінності. Ціннісне ставлення до професійної діяльності забезпечує орієнтацію навчально-пізнавального процесу на гуманітарно-особистісний розвиток тих, хто навчається.

Інформаційна функція спрямована на засвоєння майбутнім викладачем системи управлінських знань.

Нормативна функція забезпечує правильну побудову навчально-виховного процесу, діяльності і спілкування особистості. Вона детермінує відповідні норми, принципи, правила та моделі її поведінки, встановлюючи еталони та рівні прояву управлінської культури. Ці норми педагогічної діяльності дозволяють зняти протиріччя та конфлікти, які виникають у навчально-виховному процесі, а також ефективно управляти освітнім процесом, діяльністю та спілкуванням.

Функція соціалізації дозволяє викладачеві реалізовувати на кожному рівні управління відповідні статусно-рольові позиції та сприяє адаптації у соціально-педагогічному середовищі.

Виховна функція спрямована на засвоєння особистістю системи цінностей, яка формує її активне ставлення до навколишньої дійсності та людини як найвищої цінності, тих культурних надбань, які є основою духовної культури.

Комунікативна функція реалізується у спілкуванні та викладанні, забезпечує встановлення контактів між викладачем і студентом, сприяє обміну інформацією, встановленню зворотного зв'язку.

Інтегративна функція дає змогу акумулювати знання, досвід, найкращі взірці поведінки, залучати та об'єднувати всіх учасників освітнього процесу. [7, с. 78-80]

Отже, управлінська культура майбутнього викладача як його якісна характеристика має структурні компоненти (мотиваційно-цільовий, ціннісно-смысловий, когнітивний, діяльнісний, особистісно-творчий), які відтворюють основний зміст управлінсько-педагогічної діяльності, а також функціональні компоненти (світоглядна, аксіологічна, інформаційна, нормативна, комунікативна, виховна, функція соціалізації та інтегративна функції), кожен з яких містить певні знання та цінності, а також способи діяльності у розв'язанні педагогічних завдань. Структурні та функціональні компоненти утворюють цілісну систему управлінської культури майбутнього викладача.

Перспективи подальших наукових пошуків ми вбачаємо в розробленні методики формування управлінської культури майбутніх викладачів економіки та практичних рекомендаціях щодо покращення змісту психолого-педагогічної підготовки майбутніх викладачів в економічному університеті.

Список літератури: 1. *Видра О. Г.* Розвиток психологічної культури майбутніх вчителів трудового навчання: Автореф. дис...канд.псих.наук: 19.00.07 / Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. – К., 2006. – 24 с. 2. *Губа А. В.* Теоретико-методологічні засади формування управлінської культури вчителя — майбутнього менеджера освіти: дис... доктора пед. наук : 13.00.04 / Губа А. В. - З., 2010. — 450 с. 3. *Зязюн І.А., Сагач Г.М.* Краса педагогічної дії / І. А.Зязюн, Г.М.Сагач. – К.: Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. –302 с. 4. *Козаков В. А.* Соціально-психологічні аспекти активної навчальної діяльності у професійній освіті // Неперервна професійна освіта: теорія і практика / Науково-методичний журнал. — 2001. — Вип. 2 — 222 с. 5. *Кузнецова И. А.* Зарубежный опыт как основа технологии эффективного формирования управленческой культуры студентов -будущих педагогов [Электронный ресурс]: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Кузнецова, Ирина Александровна. - Ижевск: РГБ, 2006. — 243 с. 6. Психологія і педагогіка життєтворчості: Навч.-метод. посібник / Ред.рада: В. М.Доній (голова), Г.М.Несен (заст. голови), Л.В.Сохань, І.Г.Єрмаков (наук. ред.) та ін. – К.: Вища шк., 1996. – 792 с. 7. *Тамарская Н.В.* Формирования управленческой культуры педагога в системе непрерывной профессиональной подготовки [Електронный ресурс]: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.08 / Тамарская Нина Васильевна. — Калининград, 2004. - 367 с. 8. *Яковлев С. В.* Инвариантная и вариативная составляющая системы ценностей личности // Креативная педагогика, 2010. — № 3. - С. – 141-153.

Bibliography (transliterated): 1. Vidra O. G. Rozvitok psihologichnoï kul'turi majbutnih vchiteliv trudovogo navchan-nja: Avtoref. dis...kand.psih.nauk: 19.00.07 / Institut pedagogiki i psihologiiï profe-sijnoï osviti APN Ukraïni. – K., 2006. – 24 s. 2. Guba A.V. Teoretiko-metodologichni zasadi formuvannja upravlins'koï kul'turi vchitelja — majbutn'-

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ

ogo menedzhera osviti: dis... doktora ped. nauk : 13.00.04 / Guba A. V. - Z., 2010. — 450 s. 3. Zjazjun I.A., Sagach G.M. Krasa pedagogichnoï diï /I. A.Zjazjun, G.M.Sagach. – K.: Ukraïns'ko-fins'kij institut menedzhmentu i biznesu, 1997. –302 s. 4. Kozakov V.A. Social'-no-psihologichni aspekti aktivnoï navchal'noï dijial'nosti u profesijnij osviti // Neperervna profesijna osvita: teorija i praktika / Naukovo-metodichnij zhurnal. —2001. — Vip. 2 — 222 s. 5. Kuzneco-va I. A. Zarubezhnyj opyt kak osnova tehnologii jeffektivnogo formirovanija uprav-lencheskoj kul'tury studentov -budushhij pedagogov [Jelektronnyj resurs]: dis. ... kand. ped. nauk: 13.00.01 / Kuznecova, Irina Aleksandrovna. - Izhevsk: RGB, 2006. — 243 s. 6. Psihologija i pedagogika zhittetvorčnosti: Navch.-metod. posibnik / Red.rada: V. M.Donij (golova), G.M.Nesen (zast. golovi), L.V.Sohan', I.G.Črmakov (nauk. red.) ta in. – K.: Vishha shk.,1996. – 792 s. 7. Tamarskaja N.V. Formirovanija upravlencheskoj kul'tu-ry pedagoga v sisteme nepreryvnoj professional'noj podgotovki [Elektronnyj re-surs]: dis. ... doktora ped. nauk: 13.00.08 / Tamarskaja Nina Vasil'evna. — Kalinin-grad, 2004. - 367 s. 8. Jakovlev S. V. Invariantnaja i variativnaja sostavljajushhaja sis-temy cennostej lichnosti // Kreativnaja pedagogika, 2010. — № 3. - S. – 141-153.

UDC 378.147:33

Nataliia Aleksandrova

**ADMINISTRATIVE CULTURE OF FUTURE TEACHERS OF ECONOMY: THE
CONTENT AND STRUCTURE**

In view of enhancing the culturological content of psychological and pedagogical preparation of future faculty at the economic university the essence of managerial culture of future lecturers has been disclosed in the article. The author also justifies the importance of forming managerial culture in future lecturers of economics, suggesting that students be aware of managerial knowledge and values, master managerial skills and be aimed at constant self-improvement and self-fulfillment.

On the basis of profound analysis of available scientific definitions of “managerial culture” the author defines managerial culture of future lecturers of economics as a personality’s integral qualitative characteristic, which comprises a complex of managerial and pedagogical competencies and is viewed as a reflection of managerial competence. The author also analyzes in detail the essence and content of managerial and pedagogical knowledge, skills, values and qualities which determine the lecturer’s managerial culture.

Its structural components and functions have been identified and analyzed. Consequently the lecturer’s managerial culture includes such structural components as: motivation, values, knowledge, practical skills and creativity.

The mmotivational component comprises a system of personal and professional reasons, norms that contribute to future careers improvement.

The value-semantic component implies a creative approach to understanding the essence of pedagogical activity and its social significance, the possibility of self-assertion, self-determining. The author of the article also draws our attention to the importance of cultivating professional management and pedagogical values.

The cognitive component provides a knowledge of the theory and practice of teaching and management processes. The author analyzes in detail the essence and content of

management knowledge, emphasizing the relevance of management psychology, methodology and management theory, modern theories and concepts of educational management. The practical component includes methods and techniques of learning management that contribute to solving specific pedagogical objectives and implementing teacher's main functions.

The culture fulfills certain functions, mainly it provides and broadens the lecturer's professional scope, maintains and enriches professional managerial values, determines rules of professional behavior, stimulates professional pedagogical communication, educates and brings up the lecturer professionally.

Key words: *managerial culture of future lecturers, structural components of managerial culture, functions of culture, psychological and pedagogical preparation of future faculty.*

УДК 378.147:33

Н.Н. Александрова

УПРАВЛІНСЬКА КУЛЬТУРА МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ЕКОНОМІКИ: ЗМІСТ І СТРУКТУРА

В статтє в світє переорієнтації психолого-педагогічної підготовки буду-щих преподавателей економіки в економічному університетє на культурологічну составляющую професіональної підготовки раскрыта суцність управленчєскої культури будущих преподавателей. Выделєны и проанализированы структурные и функциональные компоненты управленчєскої культури.

Ключевые слова: *управленчєская культура будуцего преподавателя, структурные компоненты управленчєскої культури, функции культуры, психолого-педагогічєская подготовка будущих преподавателей.*

Стаття надійшла до редакційної колегії 4.11.2015